6 november 2025

Grondwettelijk Hof

PERSBERICHT
ARREST 142/2025

Het Hof verwerpt grotendeels het beroep tot vernietiging van de wet die de gemeenten toestaat de uitbating van inrichtingen te verhinderen in het kader van de bestrijding van ondermijnende criminaliteit

De wet van 15 januari 2024 staat de gemeenten toe om een vergunning voor de uitbating van een inrichting te weigeren of om de inrichting te sluiten wanneer er een risico bestaat of er ernstige aanwijzingen zijn dat de inrichting wordt gebruikt of zal worden gebruikt voor het plegen van « ondermijnende criminaliteit ».
Het Federaal Instituut voor de bescherming en de bevordering van de rechten van de mens (FIRM) vordert de vernietiging van die maatregelen.
Volgens het Hof vormen de bestreden maatregelen noch volgens het Belgische recht, noch volgens het internationale recht strafsancties. Het zijn maatregelen van bestuurlijke politie die beogen het risico verbonden aan de toename van de ondermijnende criminaliteit, op gemeentelijk niveau, te voorkomen. Bijgevolg moest de wetgever niet voorzien in de waarborgen die in strafzaken van toepassing zijn.
Het Hof is vervolgens van oordeel dat de bestreden maatregelen over het geheel genomen in overeenstemming zijn met het eigendomsrecht en met de vrijheid van ondernemen van de uitbaters, rekening houdend met de waarborgen waarin de wetgever heeft voorzien (beoordeling van het risico door verschillende overheden, horen van de uitbater, motivering, enz.). Het Hof is evenwel van oordeel dat de rechten van de uitbaters onvoldoende worden beschermd indien de situatie evolueert nadat de gemeente de maatregel heeft genomen. Het vernietigt de bestreden wet dus op dat punt.

1. Context van de zaak

De wet van 15 januari 2024[1] stelt de gemeenten de middelen ter beschikking waardoor zij « ondermijnende criminaliteit » preventief kunnen tegengaan en kunnen verhinderen dat die vorm van criminaliteit zich nestelt in het lokale sociaal-economische weefsel. Ondermijnende criminaliteit wordt door de wetgever gedefinieerd als criminaliteit die voortvloeit uit bepaalde strafbare feiten en die maatschappelijke structuren of het vertrouwen daarin schaadt. Krachtens het nieuwe artikel 119*ter* van de Nieuwe Gemeentewet kan de gemeenteraad, indien hij dat in het licht van een voorafgaande risicoanalyse noodzakelijk acht, een politieverordening uitvaardigen om de door de Koning bepaalde economische sectoren en activiteiten in de gemeente, of sommige daarvan, aan een integriteitsonderzoek te onderwerpen. Dat integriteitsonderzoek wordt gevoerd onder de verantwoordelijkheid van de burgemeester en het heeft betrekking op de personen die belast zijn met de uitbating van de betrokken

[1] Wet van 15 januari 2024 « betreffende de gemeentelijke bestuurlijke handhaving, de instelling van een gemeentelijk integriteitsonderzoek en houdende oprichting van een Directie Integriteitsbeoordeling voor Openbare Besturen ».

inrichtingen. Op voorstel van de burgemeester kan het gemeentecollege weigeren om een vergunning af te geven voor de vestiging of de uitbating van een inrichting (wanneer de gemeente heeft bepaald dat een dergelijke inrichting vergunningsplichtig is) of de inrichting sluiten (in het geval waarin een vergunning niet vereist is) wanneer er een risico bestaat of ernstige aanwijzingen zijn dat de inrichting verband houdt met strafbare feiten.

Het FIRM vordert de vernietiging van het nieuwe artikel 119*ter* van de Nieuwe Gemeentewet.

2. Onderzoek door het Hof

2.1. De aard van de bestreden maatregelen (B.3.1-B.9)

Het FIRM voert aan dat de bestreden bepaling voorziet in een strafsanctie, zonder evenwel de waarborgen en beginselen in acht te nemen die ter zake van toepassing zijn.

Het Hof is van oordeel dat **de bestreden maatregelen noch volgens het Belgische recht, noch volgens het internationale recht (artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en artikel 14 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten) strafsancties zijn**. Het gaat om maatregelen van bestuurlijke politie die tot doel hebben het risico verbonden aan de toename van de ondermijnende criminaliteit op gemeentelijk niveau te voorkomen. **Hoewel die maatregelen steunen op strafbare feiten, hebben zij noch tot voorwerp, noch tot doel de betrokken strafbare feiten te beteugelen of te bestraffen, maar zijn zij enkel erop gericht de aantasting van de openbare orde die eruit kan voortvloeien, te voorkomen** of te beëindigen, indien die aantasting reeds heeft plaatsgevonden. Bovendien blijkt uit de parlementaire voorbereiding van de wet van 15 januari 2024 dat dit enkel betrekking heeft op de feiten die maatschappelijke structuren of het vertrouwen daarin schaden of kunnen schaden en die leiden of kunnen leiden tot een maatschappelijke en/of economische ontwrichting.

Het Hof merkt op dat de beslissing van de gemeente concreet moet worden gemotiveerd met betrekking tot het bestaan van een ernstig risico of ernstige aanwijzingen. Bovendien moet de beslissing worden ingetrokken wanneer nieuwe elementen uitwijzen dat het risico niet langer bestaat. Ten slotte kan de bestreden maatregel niet worden gebruikt als een sanctie. Indien de bevoegde rechter vaststelt dat het doel van een concrete maatregel niet preventief is, is die maatregel onwettig. **Het Hof verwerpt bijgevolg het bezwaar.**

2.2. De bestaanbaarheid van de bestreden maatregelen met het eigendomsrecht en met de vrijheid van ondernemen (B.10.1-B.20)

Het FIRM voert aan dat de bestreden bepaling het recht op het ongestoord genot van de eigendom (artikel 16 van de Grondwet en artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het EVRM) en de vrijheid van ondernemen (artikelen II.3 en II.4 van het Wetboek van economisch recht; artikel 16 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie) schendt.

Volgens het Hof kan de bestreden maatregel verstrekkende gevolgen hebben voor de persoon tegen wie die maatregel is gericht. De maatregel kan veel weg hebben van een verbod om in de gemeente een beroep uit te oefenen. Bovendien kan de maatregel, aangezien hij wordt opgenomen in het Centraal Register van Integriteitsonderzoeken, gevolgen hebben voor de persoon in andere gemeenten. Daaruit volgt dat de maatregel een **inmenging vormt in het recht op het ongestoord genot van de eigendom en in de vrijheid van ondernemen**.

Het Hof is van oordeel dat de bestreden maatregel een **legitiem doel van algemeen belang** nastreeft en adequaat is om dat doel te bereiken.

Het Hof merkt op dat de bestreden maatregelen enkel mogelijk zijn indien de gemeenteraad een politieverordening heeft uitgevaardigd en na een concrete beoordeling door de burgemeester en het gemeentecollege. De beslissing moet op concrete en relevante elementen berusten. Bovendien moet de gemeente, alvorens de maatregel te nemen, de Directie Integriteitsbeoordeling voor Openbare Besturen raadplegen en de betrokken persoon horen. Vervolgens moet de concrete beoordeling blijken uit de formele motivering van de beslissing. Ten slotte wordt in een specifieke beroepsprocedure met schorsende werking voorzien. Daaruit volgt dat de wetgever een **billijk evenwicht** heeft gewaarborgd tussen het nagestreefde doel en de inmenging in de betrokken rechten.

Het Hof is evenwel van oordeel dat **de evolutie van de situatie na de maatregel onvoldoende in aanmerking werd genomen**. De betrokken persoon kan het gemeentecollege weliswaar nieuwe elementen bezorgen om een herziening van de maatregel te verkrijgen. Er is echter niet bepaald dat de gemeentelijke overheden de beslissingen die niet beperkt zijn in de tijd, op gezette tijden moet herbekijken. Bovendien, in geval van een verzoek tot intrekking van de beslissing, voorziet de bestreden wet niet in een procedure en verplicht zij het gemeentecollege niet om een nieuwe beslissing te nemen die berust op een geactualiseerde motivering. Daarenboven waarborgt de wetgever niet dat de bewijslast van de nieuwe elementen niet volledig of hoofdzakelijk bij de uitbater ligt, wat niet toelaatbaar is. Het Hof besluit dat de bestreden bepaling, in de hierboven vermelde mate, de rechten van de uitbaters op onevenredige wijze aantast. **In die mate vernietigt het dus de bepaling over de herziening van de beslissing.**

3. Besluit

Het Hof vernietigt artikel 119*ter*, § 12, van de Nieuwe Gemeentewet, in de hiervoor gepreciseerde mate, en verwerpt het beroep voor het overige.

Het Grondwettelijk Hof is het rechtscollege dat waakt over de inachtneming van de Grondwet door de verschillende wetgevers in België. Het Hof kan wetten, decreten en ordonnanties vernietigen, ongrondwettig verklaren en schorsen wegens schending van een fundamenteel grondrecht of een bevoegdheidverdelende regel.

Dit persbericht, opgesteld door de cel « media » van het Hof, bindt het Grondwettelijk Hof niet. De tekst van het arrest is te vinden op de webstek van het Grondwettelijk Hof.

Contactpersonen voor de pers : Frank Meersschaut | 0475/325.218 | Tim Souverijns | 02/500.12.21 | Thomas Leys | 02/500.12.60

Volg het Hof via LinkedIn